

Ledita Ky

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
V L A D A

Bosna i Hercegovina - Federacija Bosna i Hercegovina
TUZLANSKI KANTON
MINISTARSTVO PROMETA I FINANCIA
TUZLA
dl 180/ps
9 6 23

SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE
TUZLANSKOG KANTONA ZA PERIOD 2024. - 2026. GODINE

Tuzla, maj 2023. godine

U V O D.....	3
1 SREDNJOROČNE MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE.....	4
1.1. Ekonomski rast	4
1.2. Industrijska proizvodnja i robna razmjena.....	9
1.3. Tržište rada.....	12
1.4. Rizici ostvarenja makroekonomskih projekcija	14
2 SREDNJOROČNA FISKALNA POLITIKA	15
3 POLITIKA PRIHODA ZA NIVO TUZLANSKOG KANTONA	15
3.1 Projekcije prihoda za općine i vanbudžetske fondove.....	18
4 PRIHODI I PRIMICI BUDŽETA TUZLANSKOG KANTONA	20
4.1 Prihodi i primici (budžetska sredstva)	21
4.2 Namjenska sredstva, grantovi, donacije, vlastiti prihodi i primici po osnovu namjenskih sredstava.....	22
5 RIZICI PO PROJEKCIJE PRIHODA	22
6 PREDVIĐENE PROMJENE JAVNOG DUGA U SREDNJOROČNOM PERIODU.....	23
6.1 Obaveze kantona.....	23
6.2 Projekcije duga Tuzlanskog kantona nastalog po osnovu zaduživanja za period 2023. – 2026. godinu.....	24
7 STRATEŠKI CILJEVI VLADE TUZLANSKOG KANTONA.....	26

U V O D

Na osnovu člana 17. Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), pripremljen je dokument „Smjernice ekonomske i fiskalne politike Tuzlanskog kantona za period 2024-2026. godina“, koji sadrži preliminarnu projekciju prihoda za pripremu Budžeta za 2024. godinu i naredne dvije fiskalne godine.

Potrebno je napomenuti da je Smjernice Ministarstvo finansija dužno, dostaviti Vladi Kantona do 15. maja tekuće godine, a Vlada donosi iste do 31. maja tekuće godine u skladu sa Zakonom o budžetima Federacije BiH. Obzirom da su od strane Federalnog ministarstva finansija projekcije indirektnih i direktnih poreza za Tuzlanski kanton i općine/gradove Kantona urađene 12.05.2023. godine, a u Ministarstvu finansija zaprimljene 22.05.2023. godine, nije bilo moguće ispoštovati navedeni zakonski rok za izradu i predlaganje Smjernica Vladi Kantona.

Smjernice se temelje na dostupnim informacijama i imaju svrhu definisati smjer i ciljeve ekonomske i fiskalne politike u srednjoročnom periodu. Ključni dokument koji određuje strateško usmjerenje ekonomske politike Vlade je Strategija razvoja Tuzlanskog kantona za period 2021. - 2027. godine. Smjernice ekonomske i fiskalne politike predstavljaju fiskalni okvir za provođenje ekonomske politike. Na osnovu makroekonomskih pokazatelja i pretpostavki društvenog i privrednog razvoja u Smjernicama se procjenjuju budžetski prihodi i postavlja finansijski okvir za izradu Dokumenta okvirnog budžeta. Cilj navedenih dokumenata je utvrditi gornje granice rashoda za trogodišnje period za svakog budžetskog korisnika, uzimajući u obzir strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike.

Kako su u toku paralelni procesi na izradi Dokumenta okvirnog budžeta Tuzlanskog kantona za period 2024–2026. godina pri izradi Smjernica korištene su srednjoročne projekcije i godišnje procjene prihoda i rashoda, te su moguća određena odstupanja projekcija u odnosu na ovaj dokument.

Bitan cilj Smjernica je da osigura realan, sveobuhvatan i konsolidovan okvir planiranja rashoda, čime se postiže funkcionalna povezanost provođenja sveukupnih aktivnosti u koncipiranju uravnoteženog okvira prihoda i rashoda, za sve nivoe vlasti Federacije Bosne i Hercegovine, uključujući Budžet Federacije, kantona, gradova, općina i vanbudžetskih fondova shodno odredbama Zakona o budžetima, koje je svakako neophodno posmatrati u najširem kontekstu, odnosno u kontekstu ukupnog fiskalnog kapaciteta.

Ovaj dokument ima za cilj da poboljša koordinaciju između Vlade Tuzlanskog kantona, gradova/općina i vanbudžetskih fondova u postupcima pripremljenih aktivnosti na izradi budžeta za 2024. godinu, kao i da osigura sveobuhvatan i konsolidovan okvir planiranih rashoda koji pokriva sve nivoe vlasti Tuzlanskog kantona, uključujući budžet kantona, budžete općina/gradova i finansijske planove vanbudžetskih fondova.

Ministarstvo finansija Tuzlanskog kantona predlaže Vladi Kantona, da se usvoji ovaj dokument kao prvi korak u procesu pripreme Budžeta za 2024. godinu i da se istim potvrde predložena ograničenja budžetske potrošnje za 2024. godinu.

Smjernice sadrže: strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike, osnovne makroekonomske pokazatelje, osnovne ekonomske i fiskalne pokazatelje, pretpostavke privrednog i društvenog razvoja za narednu budžetsku godinu i sljedeće dvije godine, procjene prihoda budžeta i predviđene promjene javnog duga.

Dokumentacionu osnovu za izradu Smjernica ekonomske i fiskalne politike Tuzlanskog kantona za period 2024-2026. godinu predstavljaju:

- Revidirane projekcije prihoda od indirektnih i direktnih poreza za kantone i općine/gradove kantona za 2023. godinu i projekcije za period 2024-2026.godina (dostavljene od strane Federalnog ministarstva finansija Sarajevo u maju 2023. godine), kao i odgovarajući statistički pokazatelji i informacije,
- Izvršenje Budžeta Tuzlanskog kantona za 2022. godinu,
- Dokument okvirnog budžeta Makroekonomske projekcije 2024-2026. godina Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) (mart 2023. godina),
- Bilten Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje – OMA Bilten (mart/april i maj/juni 2023. godine),
- Smjernice ekonomske i fiskalne politike Federacije BIH za period 2024.-2026. godina (maj 2023. godine)
- Privredna kretanja Tuzlanskog kantona u 2022. godini, Kantonalna privredna komora Tuzla,
- Publikacije i bilteni Agencije za statistiku BIH i Federalnog zavoda za statistiku,
- Strategija razvoja Tuzlanskog kantona za period 2021.- 2027. godina (mart 2021. godine).

1 SREDNJOROČNE MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

Jedan od osnovnih preduslova održivog ekonomskog rasta te povećanja zaposlenosti jeste makroekonomska stabilnost. Makroekonomska stabilnost ostvarit će se efikasnim upravljanjem javnim finansijama kroz daljnje unapređenje procesa upravljanja državnim budžetom, fiskalnu konsolidaciju i efikasno upravljanje javnim dugom, jačanje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola i unutašnje revizije te razvojem makroekonomske statistike. Ovakva nastojanja Ministarstva finansija moraju imati potporu svih budžetskih korisnika i drugih koji koriste sredstva budžeta Tuzlanskog kantona, a iskazana kroz Smjernice i ciljeve fiskalne politike za 2024-2026. godinu i Dokument okvirnog Budžeta TK za period 2024-2026. godina.

U ovome poglavlju riječ je o najnovijim makroekonomskim kretanjima u BiH, Federaciji BiH i Tuzlanskom kantonu, s fokusom na 2022. godinu, kao i o projiciranom makroekonomskom okviru za naredni srednjoročni period. Korišteni historijski podaci, koji su ujedno bili i osnov za izradu makroekonomskih procjena i projekcija, prikupljeni su od svih relevantnih statističkih institucija u zemlji, kao i ostalih relevantnih domaćih i međunarodnih institucija.

1.1. Ekonomski rast

2020. godinu kako u zdravstvenom tako i u ekonomskom smislu obilježila je globalna pandemija virusa Covid-19 što je u Bosni i Hercegovini dovelo do realnog pada BDP-a od 3,2% odnosu na prethodnu godinu. Ekonomska kriza uzrokovana širenjem globalne pandemije virusa Covid-19 u Bosni i Hercegovini se manifestovala istovremenim padom domaće i izvozne tražnje. Međutim, već početkom 2021. godine došlo je stabilizacije epidemioloških prilika što se pozitivno odrazilo na ekonomsku aktivnost kako u vanjskom okruženju, tako i u Bosni i Hercegovini. Naime, oporavak prije svega izvozne, a kasnije i

domaće tražnje u drugom i trećem kvartalu 2021. godine rezultirao je osjetnijim oporavkom privredne aktivnosti u zemlji. Tako je Bosna i Hercegovina prema raspoloživim podacima Agencije za statistiku BiH (BHAS-a) u periodu januar-decembar 2021. godine zabilježila realni rast BDP-a od 12,61 % u odnosu na isti period 2020. godine.

Ekonomski rast je nastavljen i u 2022. godini, naročito u prvom polugodištu, dok se posljedice rata u Ukrajini i visoke inflacije nisu prelile i na Bosnu i Hercegovinu. Na osnovu raspoloživih podataka nacionalnih računa za prva tri kvartala i kratkoročnih statističkih pokazatelja za četvrti kvartal, DEP procjenjuje da je Bosna i Hercegovina u 2022. godini zabilježila realni rast BDP-a od 3,7%, dok je nominalna stopa rasta iznosila 11,7% u odnosu na prethodnu godinu. U DEP-u zaključuju da je domaća tražnja, kroz povećanje finalne potrošnje i investicija, predstavljala ključno uporište ekonomskog rasta. Posebno ističu da ono što je obilježilo 2022. godinu u ekonomskom smislu, kako u Bosni i Hercegovini tako i u svijetu, jesu svakako pojačani inflatorni pritisci i izrazito visoke stope rasta cijena roba i usluga. Prema podacima Agencije za statistiku BiH, u 2022. godini je u prosjeku zabilježen rast nivoa cijena od 14,0% u odnosu na prethodnu godinu.

Prema nezvaničnim podacima, posmatrano po područjima klasifikacije djelatnosti u četvrtom kvartalu 2022. godine, u odnosu na isti kvartal prethodne godine, značajan realni rast bruto dodane vrijednosti zabilježen je u djelatnostima: Hotelijerstvo i ugostiteljstvo 10,6% i Informacije i komunikacije 9%.

Tabela 1. Projekcija rasta BDP-a

	Zvanični podaci	Projekcije				
		2022	2023	2024	2025	2026
Nominalni rast	12,6	11,7	6,4	5,2	5,6	5,6
Realni rast	7,6	3,7	2,0	2,7	3,0	3,3

Izvor: DEP, mart 2023. godina

U posljednjem DEP-ovom dokumentu makroekonomskih projekcija se napominje da važnu odrednicu za ekonomska kretanja u Bosni i Hercegovini u narednom periodu, pored internih dinamika, predstavljaju i ekonomska kretanja u vanjskom okruženju, naročito u zemljama EU-27. DEP-ove projekcije makroekonomskih pokazatelja zasnivaju se na Zimskim projekcijama Evropske komisije iz februara 2023. godine. Takođe se pozivaju na posljednje objave referentnih međunarodnih institucija u svijetu kao što su Međunarodni Monetarni Fond i Svjetska Banka, te ističu da pored eksternih dinamika, jako bitan faktor za ekonomski rast u zemlji predstavljaju i institucionalni kapaciteti zemlje u provedbi strukturalnih reformi.

Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), pri Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine izradila je makroekonomske pokazatelje na nivou Bosne i Hercegovine, koji se daju u slijedećem tabelarnom pregledu:

Tabela 2. Makroekonomski pokazatelji za period 2021-2026

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Nominalni BDP u mil. KM	39,921	44.590	47.438	49.926	52.705	55.666
Nominalni rast u %	12,6	11,7	6,4	5,2	5,6	5,6
BDP deflator (prethodna godina = 100)	104,7	107,7	104,3	102,5	102,5	102,3
Realni BDP u mil. KM (prethodna godina = 100)	38.136	41.407	45.462	48.696	51.425	54.435
Realni rast u %	7,6	3,7	2	2,7	3	3,3
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	2	14	6,1	3,1	2,2	1,9
Potrošnja u mil. KM	34.342	39.561	41.638	43.127	44.687	46.206
Realni rast u %	4,3	3,3	1,2	1,2	1,3	1,2
Vladina potrošnja u mil. KM	7.536	8.402	8.822	9.114	9.387	9.669
Realni rast u %	3,1	2,8	1,2	0,8	0,5	0,5
Privatna potrošnja u mil. KM	26.806	31.159	32.815	34.013	35.300	36.537
Realni rast u %	4,6	3,4	1,3	1,3	1,6	1,3
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil. KM	8.367	9.431	9.991	10.539	11.345	12.232
Realni rast u %	4,8	5,3	4	3,6	5,7	6,3
Vladine investicije u mil. KM	1.193	1.431	1.512	1.678	1.846	2.030
Realni rast u %	-31,5	14,9	3,5	7,8	6,8	7,7
Privatne investicije u mil. KM	7.174	8.000	8.480	8.861	9.499	10.202
Realni rast u %	14,9	3,7	4,1	2,9	5,5	6
Uvoz u mil. KM	21.084	27.940	29.630	31.743	34.023	36.905
Nominalni rast u %	26,7	32,5	6,1	7,1	7,2	8,5
Realni rast u %	20,5	18,8	4,7	5,7	5,7	5,9
Izvoz u mil. KM	16.485	21.455	23.462	25.866	28.602	31.840
Nominalni rast u %	38,9	30,2	9,4	10,2	10,6	11,3
Realni rast u %	24,6	22,2	6,6	8,3	8,5	8,1
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	23,1	21,1	21,5	22,5	23,3	24,1
Bilans tekućeg računa u mil. KM	-923	-2.045	-1.754	-1.442	-1.178	-1.090
Rast u %	-17,2	121,8	-16,1	-17,8	-18,3	-7,5
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-2,4	-4,7	-3,7	-2,9	-2,2	-2

IZVOR: DEP – mart 2023.godine

Obzirom da eksterne dinamike predstavljaju veoma važnu strukturnu odrednicu svih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini vrijedi istaći da će najnovija dešavanja u Ukrajini

imati veliku ako ne i odlučujuću ulogu za izgled ekonomskog rasta u narednom periodu, što se naročito odnosilo na 2022. i tekuću 2023. godinu. Negativne ekonomske posljedice su već vidljive i ogledaju se kroz porast svjetskih cijena energenata i hrane, nestabilnost na finansijskim tržištima što bi u konačnici moglo ugroziti oporavak svjetske ekonomije iz prethodne godine. Osim eksternih dinamika, jako bitan faktor za ekonomski rast u zemlji tokom programskog perioda 2023.-2026. godina, predstavljat će i institucionalni kapacitet zemlje u provedbi strukturalnih reformi kako bi se ojačao doprinos internih dinamika u kreiranju istog. Prema projekcijama DEP-a, u BiH se očekuje realni ekonomski rast od 2,0% u 2023., 2,7% u 2024., 3,0% u 2025. te 3,3% u 2026. godini (Tabela 1).

Daljnje usložnjavanje kako eksternih tako i internih dinamika bi imalo veoma negativne posljedice po bosanskohercegovačku ekonomiju i smanjila njen potencijalni rast. Najnovija dešavanja u međunarodnom ekonomskom okruženju (povećani eksterni rizici), snažan rast svjetskih cijena (energenti i hrana), zaoštavanje monetarne politike u EU i SAD-u, rezultirali su nešto skromnijim efektima u naplati indirektnih poreza u prvom kvartalu 2023. godine u iznosu od 6,8%. To je, ujedno, i najniža stopa kvartalnog rasta u proteklih osam kvartala. Primjetan je silazni trend kvartalnih stopa rasta, kao posljedica rasta statističke osnovice za poređenje i usporavanja neto naplate u apsolutnom iznosu.

Tako se prema projekcijama DEP-a BiH do kraja 2023. godine što smo vidjeli u Tabeli 1. može očekivati realni ekonomski rast od oko 2,0% u odnosu na prethodnu godinu, dok očekivana nominalna stopa rasta iznosi 6,4%. Posljedica je ovo veoma izraženih inflatornih pritisaka koji su započeli tokom prethodne godine usljed prekida u globalnim lancima snadbijevanja (Covid-19 kriza), a dodatno intenzivirani u 2022. i 2023. godini usljed najnovijih dešavanja u odnosima između Rusije i Ukrajine. Ako se pažljivije posmatra struktura projiciranog ekonomskog rasta u 2023. godini vidljivo je da je doprinos po komponentama rasta ravnomjerno raspodjeljen uz pozitivan doprinos privatne potrošnje, neto izvoza i u nešto manjoj mjeri investicija. Pod pretpostavkom normalizacije kako eksternih tako i internih dinamika u Bosni i Hercegovini **u periodu 2024.-2026. godina** se može očekivati ekonomski rast od oko 3,0%. Posmatrano pojedinačno po godinama u 2024. godini očekivana stopa ekonomskog rasta iznosi 2,7%, u 2025. 3,0% i u 2026. godini 3,3% u odnosu na prethodnu godinu. Pretpostavlja se da bi ključni oslonac ekonomskog rasta tokom ovog perioda trebala predstavljati domaća tražnja kroz povećanje privatne potrošnje i u manjoj mjeri investicije. Naime, povećanje ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji uz očekivano povećanje industrijske proizvodnje i građevinskih radova praćeno povećanjem broja zaposlenih i prihoda od izvoza (roba i usluga), kao i pad inflacije u srednjoročnom periodu, trebalo bi rezultirati povećanjem raspoloživog dohotka građana a samim tim i povećanjem privatne potrošnje koja će kao i prethodnih godina predstavljati ključni oslonac ekonomskog rasta. Tako se u periodu 2024 - 2026. godine očekuje prosječna stopa rasta privatne potrošnje od 1,4% (2024: 1,3%, 2025: 1,6%, 2026: 1,3%). S druge strane, imajući u vidu visok nivo javne potrošnje u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini i napore koji se ulažu kroz proces fiskalne konsolidacije u Bosni i Hercegovini tokom ovog perioda očekuje se postepena stabilizacija javnih finansija kroz smanjenje javnih rashoda i istovremeno povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje. Tako se u periodu 2024.-2026. godina očekuje ujednačen rast javne potrošnje od oko 0,5%-0,8% na godišnjem nivou. Ako se ima u vidu da bi tokom ovog perioda projicirana stopa ekonomskog rasta bila viša u odnosu na rast javne potrošnje, udio iste u BDP-u bi se djelimično smanjio na oko 18% na kraju 2024. godine. U ovom vremenskom periodu očekuje se da bi mjerama fiskalne politike dio sredstava iz tekuće potrošnje trebao biti kanaliziran u svrhu jačanja investicione potrošnje u Bosni i Hercegovini. Samim tim, uz poboljšanje poslovnog ambijenta, investicije bi za

razliku od prethodnih godina mogle imati značajniji rast, a time i veći doprinos u očekivanom rastu BDP-a. U periodu 2024-2026. godine u Bosni i Hercegovini se očekuje povećanje bruto investicija u stalna sredstva po prosječnoj godišnjoj stopi rasta od oko 5,2% (2024: 3,6%, 2025: 5,7%, 2026: 6,3%). U ovom vremenskom okviru pored povećanja privatnih investicija koje čine većinski dio ukupnih investicija (oko 80% ukupnih investicija) kao što je to i ranije navedeno, očekuje se i značajniji doprinos javnih investicija. Smatra se da bi napredak u procesu evropskih integracija u kombinaciji sa unapređenjem poslovnog okruženja kroz reformske procese moglo povećati interes kako domaćih tako i stranih investitora za investiciona ulaganja u Bosnu i Hercegovinu. S druge strane, obzirom na strukturu i poziciju ekonomije Bosne i Hercegovine, smatra se da će javne investicije predstavljati nešto važniju polugu za podsticanje ekonomskog rasta u srednjem roku. Projekti u okviru izgradnje putne infrastrukture i energetski projekti, kao i raspoloživost sredstava kod međunarodnih finansijskih institucija bi uz adekvatnu i pravovremenu implementaciju istih mogli rezultirati godišnjim povećanjem javnih investicija od oko 7,5%, za period 2024. do 2026. godina. Tako bi u srednjoročnom vremenskom okviru udio javnih investicija u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini bio povećan na približno 3,5% BDP-a. Stabilno eksterno okruženje uz unaprijeđenje industrijske baze i podizanje konkurentnosti u zemlji predstavljaju preduslov poboljšanja vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Samo pod uslovom materijalizacije navedenih eksternih pretpostavki u periodu 2024-2026. godine može se očekivati porast vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. U tom slučaju u Bosni i Hercegovini se može očekivati prosječni godišnji rast izvoza od 8,3% pri čemu bi projicirani rast roba i usluga bio prilično ujednačen. Tako bi tokom ovog perioda zahvaljujući ovom izvoznom rastu udio izvoza u BDP-u bio povećan na oko 55% na kraju 2025. godine. S druge strane, očekuje se da bi se uvoz u ovom vremenskom periodu trebao kretati po nešto sporijoj godišnjoj stopi rasta od 5,8%. Tokom ovog perioda očekuje se prilično izbalansiran rast uvoza roba i rast uvoza usluga. Posljedica ovakvog kretanja uvoznog rasta bila bi stabilizacija udjela uvoza u BDP-u na oko 65% BDP-a na kraju 2025. godine. Nešto snažniji rast izvoza u odnosu na rast uvoza u srednjem roku bi rezultirao postepenom stabilizacijom vanjskotrgovinskog bilansa, odnosno blago pozitivnim doprinosom ekonomskom rastu, dok bi pokrivenost uvoza izvozom zaključno sa 2026. godinom trebala iznositi oko 85%.

Kada govorimo samo o Federaciji BiH, projekcije indikatora za naredni srednjoročni period su sačinjene na osnovu projekcija Direkcije za ekonomsko planiranje pri Vijeću ministara BiH iz marta 2023. godine i projekcija relevantnih međunarodnih institucija (MMF-a i Svjetske banke iz aprila, Europske komisije iz februara 2023. god.)

U nastavku teksta je tabelarni prikaz nominalnog i realnog BDP-a FBiH i stopa rasta istih za razdoblje 2022. – 2026. god.

Tabela 3. BDP FBiH; procjena za 2022. g. i projekcije za razdoblje 2023. – 2026. g.

Indikator	Procjena		Projekcije		
	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
<i>Nominalni BDP u mil. KM</i>	29.681	31.689	33.400	35.365	37.408
<i>Nominalni rast u %</i>	17,6%	6,8%	5,4%	5,9%	5,8%
<i>Realni BDP u mil. KM</i>	26.201	30.353	32.650	34.502	36.602
<i>Realni rast u %</i>	3,9%	2,3%	3,0%	3,3%	3,5%

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

Prosječna godišnja inflacija u Federaciji BiH iznosila je 14,9. Obzirom da je inflacija uvoznog karaktera, te da snažno ovisi o daljnjem razvoju situacije vezane za energetska krizu, daljnje kretanje inflacije biti će određeno vanjskim faktorima i u znatnoj mjeri utjecati će na domaća ekonomska zbivanja.

Povoljniji globalni trend ekonomskih kretanja u svijetu pozitivno bi se odrazio na tok ekonomskih kretanja u našoj zemlji i zbog tradicionalno jakog priliva sredstava od transfera iz inostranstva. Povoljnija ekonomska situacija u svijetu dodatno bi osnažila doznake iz inostranstva i jaču potrošnju dijaspore tokom boravka u domovini te bi na taj način utjecala na ekonomiju BiH, a samim tim i Federacije BiH.

Kako je privreda BiH i Federacije BiH oslonjena na privatnu potrošnju kao glavnu značajku rasta (manjim dijelom na investicije), analiza posljednjih statističkih podataka tržišta rada u segmentu plata ukazuje da bi efekti ove komponente na realni rast BDP – a Federacije BiH mogli imati nešto manji značaj u odnosu na prethodne godine. Naime, kako je prikazano u prethodnom poglavlju, značajan rascjep između nominalnih i realnih stopa rasta neto plata zabilježen je u 2022. godini. Kako pojava ovog jaza nije pozitivan pokazatelj standarda građana, ukoliko bi došlo do produblivanja istog, negativan odraz na privatnu potrošnju realno je očekivan. No, kako je cilj tokom nastupajućeg perioda ograničiti rast javne potrošnje putem fiskalne konsolidacije, uz smanjenje javnih rashoda i povećanje javnih prihoda, preusmjeravanjem sredstava na investicionu potrošnju moglo bi promijeniti strukturu rasta budućeg BDP – a. U tom slučaju investicije bi uz unapređenje poslovnog ambijenta mogle ostvariti značajan rast, a samim tim i veći doprinos očekivanom rastu BDP – a. U srednjoročnom razdoblju očekuje se da će javne investicije igrati značajniju ulogu u podsticanju ekonomskog rasta. Izgradnja putne infrastrukture te energetska projekti u srednjoročnom vremenskom razdoblju znatno bi trebali povećati udio javnih investicija u strukturi BDP – a.

Imajući u vidu navedeno realna stopa projiciranog rasta Federacije BiH u 2023. godini iznositi će 2,3%, a za period 2024. – 2026. godina, prosječna stopa realnog rasta procjenjuje se na 3,3%.

1.2 Industrijska proizvodnja i robna razmjena

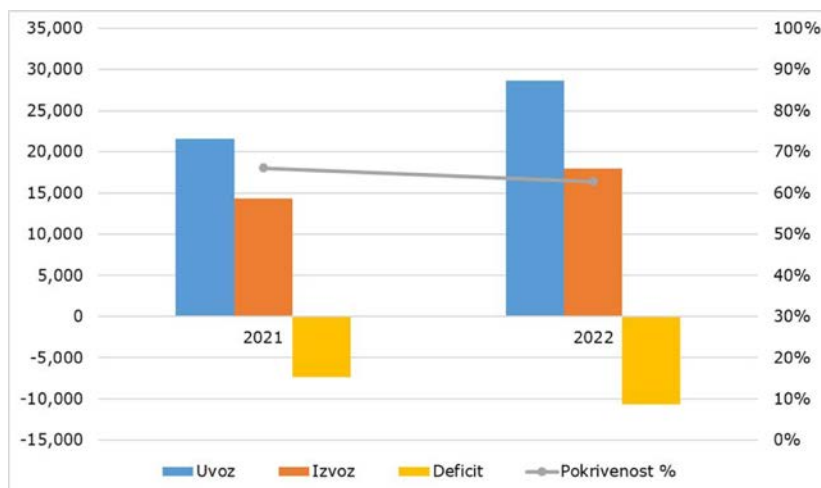
Prema podacima Agencije za statistiku BiH (BHAS) u 2021. godini usljed poboljšanja epidemioloških i ekonomskih prilika u eksternom okruženju Bosna i Hercegovina je ostvarila rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 10,7% u odnosu na prethodnu godinu. Vrijedi istaći da je ovaj rast fizičkog obima industrijske proizvodnje dobrim dijelom i posljedica baznog efekta iz prethodne godine obzirom da je tokom pandemijske (2020.) godine u Bosni i Hercegovini registriran pad industrijske proizvodnje od 6,2%. S druge strane, trenutno raspoloživi preliminarni podaci BHAS-a za period januar-decembar 2022. godine ukazuju na nastavak trenda rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini obzirom da je u odnosu na isti period prethodne godine ostvaren rast od 1,7%. Imajući u vidu ranije navedena međunarodna kretanja i strukturalnu kompoziciju industrijske proizvodnje uz očuvanje stabilnog vanjskog okruženja u uslovima današnje globalne neizvjesnosti sa glavnim trgovinskim partnerima do kraja 2023. godine u Bosni i Hercegovini se može očekivati daljnje povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje. Vrijedi istaći da je očekivana stopa rasta industrijske proizvodnje dosta skromnija u odnosu na prethodnu godinu, a prije svega u odnosu na 2021. godinu.

U periodu 2024-2026. godina, kako u BiH tako i svijetu očekuje se usporavanje ekonomskog rasta što će se odraziti i na kretanje obima proizvodnje, zaposlenosti i izvoza. Pored očekivanih relativno povoljnih eksternih prilika u ovom srednjoročnom vremenskom okviru se očekuje i značajniji utjecaj internih dinamika u funkciji jačanja industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini. Naime, tokom ovog perioda očekuje se da bi reformske mjere na unaprijeđenju poslovnog ambijenta koje provode nadležne institucije u Bosni i Hercegovini trebale polučiti mjerljive rezultate. Pобољшanje poslovnog ambijenta trebalo bi rezultirati povećanjem investicionih ulaganja (domaćih i inostranih), veću iskorištenost postojećih i pokretanje novih kapaciteta, povećanje broja zaposlenih i jačanje konkurentske pozicije bh. proizvođača kako na domaćem tako i na inostranim tržištima.

Obim industrijske proizvodnje u BIH, prema preliminarnim podacima BHAS-a za 2022. godinu je ostvario je rast od 1,7% u odnosu na isti period prošle godine. Rast obima industrijske proizvodnje ostvaren isključivo zahvaljujući rastu u okviru prerađivačke industrije od 4,4%, dok je došlo do pada proizvodnje električne energije za više od 5% i sektora rudarstva od 3,7% u ovom periodu.

BiH je u 2022. godini zabilježila rast obima vanjskotrgovinske razmjene u odnosu na 2021. godinu. Na povećanje obima vanjskotrgovinske razmjene najviše je uticala galopirajuća globalna inflacija prouzrokovana nestabilnom ekonomijom zbog rata između Rusije i Ukrajine te konstantan rast cijena roba i usluga na međunarodnom i domaćem tržištu. Grafikonom je prikazano godišnje kretanje robne razmjene BiH sa inostranstvom za period 2021-2022. godina. Prikazane su vrijednosti uvoza, izvoza i ostvarenog deficita u milionima KM (lijeva vertikalna skala), kao i učešće u pokrivenosti uvoza izvozom (desna vertikalna skala) za navedeni period.

Grafikon 1: Robna razmjena BiH za period 2021-2022. (u mil. KM)

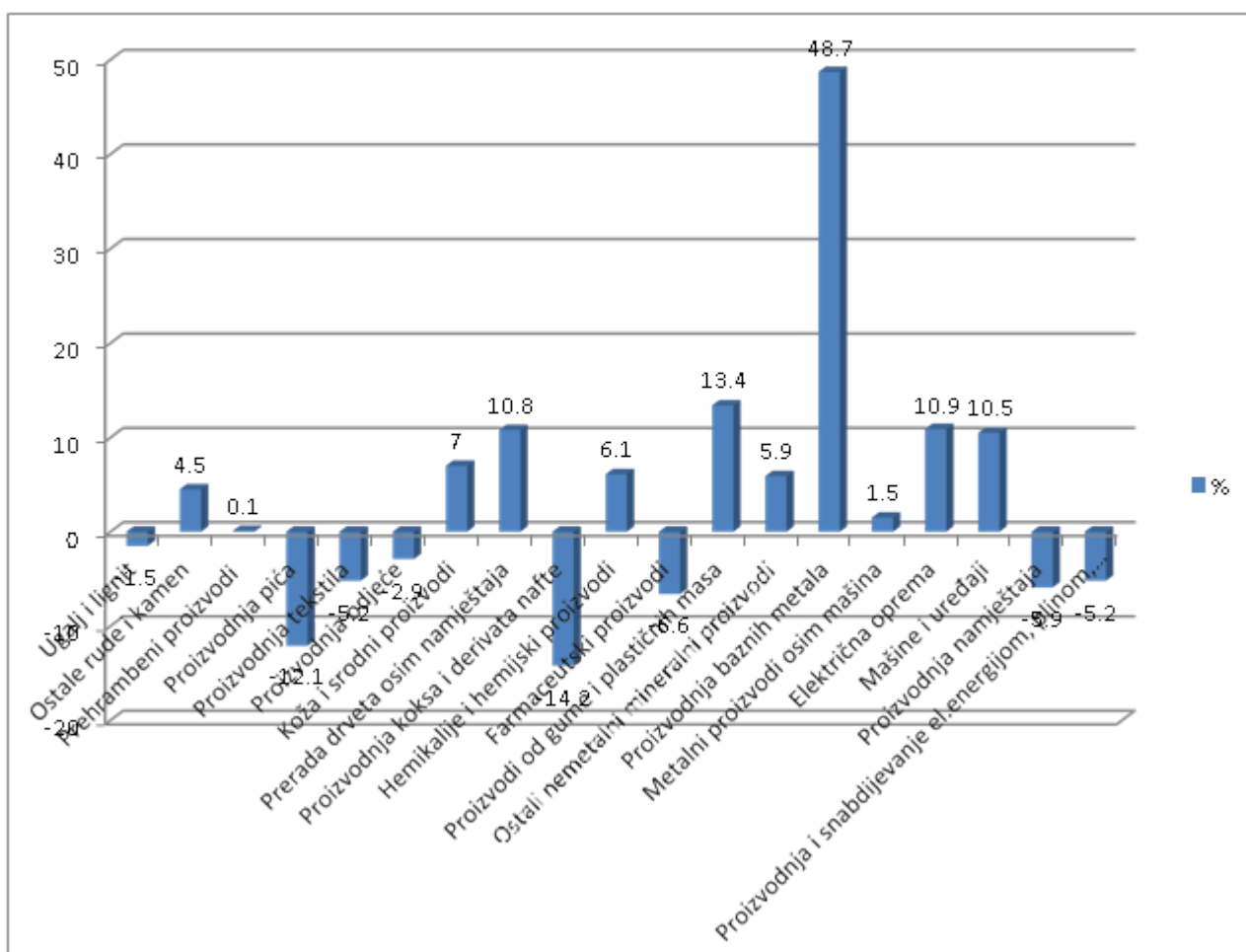
Izvor: Agencija za statistiku BiH, prikaz OMA

Iz grafikona se vidi da je uvoz u 2022. godini veći za 32,6%, dok je izvoz veći za 25,9% u odnosu na 2021. godinu. Pokrivenost uvoza izvozom na godišnjem nivou iznosi 62,8% i manja je za 3,3 p.p. u odnosu na prethodnu godinu, dok je vanjskotrgovinski deficit veći za 45,5% u 2022. godinu u odnosu na 2021. godinu. S obzirom na veliki rast cijena roba i

usluga na svjetskom tržištu, činjenica da BiH više uvozi nego što izvozi doprinosi povećanju vanjskotrgovinskog deficita.

Industrija **Tuzlanskog kantona** je većinski izvozno orjentisana i većinu poslovnih aktivnosti obavlja za potrebe Evropskog tržišta (Njemačka, Austrija, Italija) pa se svi poremećaji i turbulencije sa globalnog tržišta vrlo brzo osjete u domaćoj privredi. Obim industrijske proizvodnje u 2022. godini je u odnosu na 2021. godinu veći za 1,3%. Većina djelatnosti je zabilježila rast obima proizvodnje u odnosu na 2020. godinu i 2021. godinu što je rezultat postepene normalizacije poslovanja poslije korona krize. Rast industrijske proizvodnje je ostvaren u kategorijama intermedijarnih proizvoda 7,7%, kapitalnih proizvoda 6,0% i netrajnih proizvoda za široku potrošnju 0,6%, dok je došlo do pada proizvodnje energije 4,5% i trajnih proizvoda za široku potrošnju 5,9%.

Grafikon 2. Industrijska proizvodnja za Tuzlanski kanton I-XII 2022/I-XII 2021 (%)

Izvor: Privredna komora Tuzlanskog kantona, 2023. godina

Ukupni izvoz iz Tuzlanskog kantona u 2022. godini iznosio je 2.732,6 miliona KM što je za 31,6% više u odnosu na nominalnu vrijednost izvoza u 2021. godini. U istom periodu ostvaren je uvoz u vrijednosti od 3.049,7 miliona KM, što je rast nominalne vrijednosti uvoza od 28,3% u odnosu na prošlu godinu. Ostvaren je vanjskotrgovinski deficit od 317,1 miliona KM, a pokrivenost uvoza izvozom je 89,6%. Najveći izvoz je u hemijskoj i

metaloprerađivačkoj industriji, a najviše izvoza je otišlo u Rusku Federaciju (599 milion KM), Austriju (471,7 miliona KM) i Njemačku (407,9 miliona KM).

Tabela 4. Uvoz-Izvoz u Tuzlanskom kantonu 2022/2021 godina (u mil. KM)

I-XII 2022	Izvoz (000) KM	Uvoz (000) KM
Hrana i piće	69.063	237.686
Industrijski materijali	1.140.331	1.277.069
Goriva i maziva	475.654	567.324
Kapitalni proizvodi	410.934	455.009
Transportna sredstva i dijelovi	157.752	152.727
Proizvodi za široku potrošnju	468.342	352.941

Izvor: Privredna komora Tuzlanskog kantona, 2023. godina

1.3 Tržište rada

Tokom 2021. godine u Bosni i Hercegovini došlo je do postepene stabilizacije na tržištu rada nakon višemjesečnog smanjenja broja zaposlenih lica uzrokovanog pandemijom virusa Covid-19. Od drugog kvartala broj zaposlenih lica se počeo postepeno uvećavati i u periodu I-XII 2021. godine prosječan broj zaposlenih je iznosio oko 823,6 hiljada što je više za 1,3% u odnosu na 2020. godinu. Posmatrajući broj zaposlenih lica prema područjima djelatnosti, najznačajniji rast u 2021. godini bio je u oblasti prerađivačke industrije, informacija i komunikacija, te djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite. Uz rast broja zaposlenih lica registrovano je smanjenje broja registrovanih nezaposlenih lica od 5% g/g. Prosječna neto plata u 2021. godini nastavila je da se uvećava i iznosila je 998 KM uz nominalni rast od 4,4% u odnosu na 2020. godinu, dok je realni rast iznosio 2,4% zbog inflacije od 2%.

Prema zvanično objavljenim podacima Agencije za statistiku BiH, broj registrovano nezaposlenih lica u decembru 2022. godine se smanjio za 5,7% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, što upućuje na povećanje registrovane stope zaposlenosti, koja je po zvaničnim podacima veća za 2,3% u 2022. godini u odnosu na 2021. godinu. Prosječna neto plata u 2022. godini je iznosila 1122 KM, što predstavlja nominalni rast od 12,42% u odnosu na 2021. godinu, što uz prosječnu godišnju inflaciju od 14,0% predstavlja smanjenje realne neto plate od 1,58%, što će u konačnici doprinijeti i blagom smanjivanju lične potrošnje, ukoliko visina inflacije ostane na približno istom nivou kao u 2022. godini. Međutim, s obzirom da prema DEP-ovim projekcijama se očekuje smanjivanje nivoa inflacije počevši od tekuće godine, kao i trend rasta prosječne plate (zadnja objava mart 2023. godine 1260 KM) samim time se može očekivati i povećanje privatne potrošnje.

Dešavanja na tržištu rada u 2023. godini značajno će determinisati poslovni ambijent kako u regionu tako i u EU. Prema zvaničnim podacima EUROSTAT-s (Europskog statističkog ureda) iz marta 2023.godine, registrovana stopa nezaposlenosti iznosila je 6,0% u EU bloku sa tendencijom daljnjeg smanjenja u 2023. godini u odnosu na prethodnu godinu, uz povoljnije globalne i regionalne uticaje, dok je u Eurozoni znosila 6,5%.

U izradi projekcija za tržište rada značajan uticaj bi mogao imati pretpostavljeni obim investicija, trgovine i uopšte ekonomski rast. Uz projicirani sporiji ekonomski rast, obim investicija i trgovine (u odnosu na prošlu godinu) u Bosni i Hercegovini se može očekivati

umjeren rast broja zaposlenih lica (1,1%-1,5% g/g) uz postepeno smanjenje stope nezaposlenosti., kao i rastom prosječne neto plate između 3%-5% g/g. Neto plata prema zvaničnim podacima je u decembru 2022. godini bila nominalno uvećana oko 14,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Pored toga, treba uzeti u obzir rizike za ostvarenje projekcija koji bi mogli uticati na pretpostavljeni rast osnovnih indikatora na tržištu rada.

Prema revidiranim projekcijama DEP-a iz marta ove godine u Bosni i Hercegovini u 2023. godini se očekuje ekonomski rast od 2,0% g/g., što je svakako sporiji ekonomski rast u odnosu na prethodnu godinu. Pretpostavljeno kretanje investicija i trgovine bi se trebao odraziti na broj zaposlenih lica naročito u sektorima koji su i prethodnih godina zapošljavali najviše lica u Bosni i Hercegovini (industrija, trgovina, kao i pojedine uslužne djelatnosti), uz nešto manji doprinos javnog sektora. Time bi u 2023. godini ukupan broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini mogao biti uvećan oko 1,1% g/g. Pored toga, veći obim poslovne aktivnosti bi se trebao odraziti na plate. Prosječna neto plata bi u 2023. godini mogla biti nominalno uvećana oko 3% g/g.

Projekcije za osnovne indikatore na tržištu rada u periodu 2025-2026. godine bazirane su na analizi ekonomskog rasta kao i njegovih osnovnih komponenti, odnosno na nivou potražnje, trgovine i investicija (detaljnije u poglavlju o ekonomskom rastu). Pored toga, bitno se osvrnuti na kretanja osnovnih indikatora na tržištu rada EU. ECB (Evropska Centralna Banka) u svojim projekcijama (mart 2023) predviđa u 2024. godini približan nivo zaposlenosti/nezaposlenosti kao u 2023 godini, uz blago povećanje registrovane zaposlenosti od 0,2% g/g. Uz povoljnu poslovnu klimu u Bosni i Hercegovini se očekuje povećanje broja zaposlenih lica u periodu 2023-2026. godine od 1,1%-1,5% g/g uz istovremeno smanjenje broja nezaposlenih lica, ali i nastavak uvećanja neto plata od 3%-5% g/g. Ipak, rast plata i broja zaposlenih lica najviše će zavisi od identifikovanih rizika u periodu izrade projekcija koji bi mogli usporiti i odložiti oporavak tržišta rada.

U **Tuzlanskom kantonu** je s krajem 2021. godine evidentirano 103.508 zaposlenih i 70.301 nezaposlenih osoba. U odnosu na kraj 2020. godine, došlo je do rasta broja zaposlenih od 2,1% i pada broja nezaposlenih na evidencijama službe za zapošljavanje od 8,56%. Najviše zaposlenih je u prerađivačkoj industriji i trgovini. Prosječna neto plaća je 955 KM i za 10,7% je veća u odnosu na prosječnu plaću iz 2020. godine.

31.12.2022. godine, prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje, u Tuzlanskom kantonu je bilo 68.213 nezaposlenih lica, što predstavlja smanjenje od 3% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, dok je broj zaposlenih lica prema podacima Porezne uprave FBiH po mjestu prebivališta zaposlenika, iznosio 104.197. U odnosu na isti dan 2021. godine, broj zaposlenih je povećan za 689, odnosno 0,66%. **Prosječna neto plaća u Tuzlanskom kantonu** je u decembru 2022. godine iznosila 1.067 KM, što je ispod prosjeka Federacije BiH. U odnosu na kantonalni prosjek iz 2021. godine, neto plaća je veća za 17,8%, gdje su najveće neto plaće u sektoru proizvodnje i opskrbe el.energijom (1.940 KM), dok su najniže u ugostiteljstvu i hotelijerstvu (726 KM).

Tabela 5. Neto plaća za Tuzlanski kanton 2022/2021 godina

Djelatnost	Tuzlanski kanton	
	Neto plaća (XII 22)	XII 22/ 2021 %
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	887	3,1
B Vađenje ruda i kamena	1.330	23,5
C Prerađivačka industrija	876	22,0
D Proizvodnja i snabdijevanje el.en., plinom	1.940	14,6
E Snabdijevanje vodom i uklanjanje otpadnih voda	1.046	16,7
F Građevinarstvo	806	29,0
G Trgovina na veliko i malo	814	21,9
H Prevoz, skladištenje i komunikacije	818	16,2
I Hotelijerstvo i ugostiteljstvo	726	39,3
J Informacije i komunikacije	1.739	23,7
K Finansijske djelatnosti	1.587	16,9
L Poslovanje nekretninama	955	10,4
M Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1.132	5,6
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	903	34,0
O Javna uprava i odbrana	1.521	16,5
P Obrazovanje	1.011	20,5
Q Zdravstvena socijalna zaštita	1.560	5,1
R Umjetnost, zabava i rekreacija	986	19,7
S Ostale uslužne djelatnosti	1.089	7,4

Izvor: Privredna komora Tuzlanskog kantona, 2023. godina

1.4 Rizici ostvarenja makroekonomskih projekcija

Rizici po ostvarivanju projekcija ekonomskog rasta u osnovnom scenariju mogu se klasifikovati u dvije grupe (vanjski i unutrašnji). U vrijeme pripreme ovog izvještaja čini se da su vanjski rizici dosta izraženiji i predstavljaju veći rizik za realizaciju projekcija ekonomskog rasta iz osnovnog scenarija u odnosu na unutrašnje. Naime, nakon stabilizacije epidemioloških prilika koje su vezane za Covid 19, početkom 2022. godine došlo je do eskalacije sukoba Ukrajine i Rusije što će ne sumnjivo imati negativne ekonomske posljedice po globalnu ekonomiju i samim tim i Bosnu i Hercegovinu. Daljnja eskalacija ukrajinske krize, kao i jačanje inflatornih pritisaka kako na globalnom tako u Bosni i Hercegovini zasigurno bi imali negativan utjecaj na potrošnju, investicije, vanjskotrgovinsku razmjenu a samim tim i na projekcije ekonomskog rasta u osnovnom scenariju. Također, kao jedan od potencijalnih vanjskih faktora se spominje i sve realnija bankarska kriza u dogledno vrijeme usljed povećanja ključnih kamatnih stopa i visoke inflacije, koja je počela snažno potresati europska i američka finansijska tržišta. S duge strane, prijetnju realizaciji ovih projekcija predstavljaju i unutrašnji izazovi odnosno unutrašnji rizici u Bosni i Hercegovini. Unutrašnje rizike predstavljaju složen sistem donošenja odluka i spor tempo provođenja ekonomskih reformi u zemlji. Eventualna kašnjenja u implementaciji strukturalnih reformi moglo bi se negativno odraziti na ukupni ekonomski rast. Kao rizik po projekcije značajno je navesti i stabilnost u proizvodnji električne energije koji u znatnoj mjeri ovisi o hidrološkim prilikama. Naime, nepovoljne hidrološke prilike mogle bi se loše odraziti na ukupnu proizvodnju električne energije, a samim tim i na fizički obim industrijske proizvodnje, a što bi opet imalo negativan odraz na ostale komponente BDP – a.

Što se tiče rizika u srednjem roku, oni se odnose na migraciju stanovništva iz Bosne i Hercegovine, a to se naročito odnosi na mladi, obrazovani i kvalifikovani kadar što bi moglo rezultirati smanjenjem produktivnosti i sporijim rastom BDP-a od projektovanog. Projekcije na tržištu rada određene su značajno dešavanjima u okruženju odnosno poslovnim ambijentom kako u Bosni i Hercegovini tako i u EU i regionu. Prema tome, značajne neizvjesnosti oko dešavanja između Ukrajine i Rusije mogle bi se loše odraziti na ekonomiju kako EU tako i Bosne i Hercegovine a potom i na tržište rada. Uz sporiji ekonomski rast, manji obim investicija, trgovine i uopšte lošije uslove poslovanja, rast broja zaposlenih lica kao i plata bi mogao biti niži pretpostavljenog u osnovnom scenariju. Pored toga, smanjenje radne snage (migracije) i stepen implementacije planiranih strukturnih reformi u Bosni i Hercegovini mogao bi uticati na posmatrane indikatore tržišta rada kao i na nivo kupovne moći i životnog standarda. Sve navedene promjene ujedno predstavljaju osnovne rizike za projekcije na tržištu rada.

2 SREDNJOROČNA FISKALNA POLITIKA

Fiskalna politika, usklađena je sa mjerama Reformske agende, u 2023. godini i narednom srednjoročnom periodu fokusirana je na podršci makroekonomskom rastu, u cilju povećanja fiskalnog prostora politikama koje promovišu dugoročni rast i suzbijaju sivu ekonomiju. Ključne aktivnosti prvenstveno podrazumijevaju djelovanje u pravcu stvaranja povoljnog i stabilnog poslovnog okruženja, atraktivnog za povećan priliv i domaćih i stranih investicija, kao glavnog generatora prognoziranog srednjoročnog makroekonomskog rasta. Provedbu planiranih aktivnosti i dalje prati nastavak reformi u cilju kreiranja stabilnog poreznog sistema i približavanja istog standardima Evropske unije.

Vlada Tuzlanskog kantona bit će usmjerena na oblikovanje fiskalne politike u cilju promovisanja konkurentnosti, povećanja efikasnosti javnog sektora te jačanja upravljanja javnim finansijama, kako na strani prihoda tako i na strani rashoda budžeta, kao i na pitanje povrata vanjskog duga. Prioriteti u oblasti porezne politike i javnih prihoda u FBiH, a koji će imati utjecaj na Tuzlanski kanton, za period 2024. – 2026. godina bit će orijentisani na nastavku aktivnosti izrade prijedloga zakonskih rješenja kojima će se doprinijeti osiguranju i očuvanju ambijenta pogodnog privrednom rastu, sa stabilnim i predvidivim uslovima poslovanja, te poboljšanju naplate javnih prihoda, kao jednog od osnovnih agregata za planiranje razvojnih, socijalnih i ostalih društvenih potreba i obaveza. Također, kao i u proteklom periodu, nastavlja se kontinuirano provođenje aktivnosti na pojačanom inspekcijskom nadzoru s ciljem poticanja poštivanja propisa u cilju poboljšanja porezne discipline, suzbijanja sive ekonomije, te postizanja efikasnije naplate javnih prihoda.

Usvajanjem inicijative za izmjenu zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH od strane Parlamenta Federacije BiH („Zakon o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine” broj: 17/22), omogućena je ravnopravnija raspodjela javnih prihoda po kantonima, između ostaloga i Tuzlanskog kantona, a čija je puna primjena počela od 01. januara 2023.godine.

3 POLITIKA PRIHODA ZA NIVO TUZLANSKOG KANTONA

Srednjoročne projekcije javnih prihoda u Federaciji BiH prate pozitivna makroekonomska očekivanja u kretanju onih agregata sa kojim su u značajnoj korelaciji. Kod nekih stavki, u

cilju očuvanja fiskalne discipline, već unutar osnovnog scenarija uključeni su i procijenjeni efekti pojedinih visokih rizika po ostvarenje makroekonomskih prognoza. Projekcije su usko vezane za pretpostavljenu brzinu oporavka ekonomije u postpandemijskom periodu, ali i sa najnovijim negativnim dešavanjima u Ukrajini, koja su se odrazila na cjelokupnu ekonomiju. Obzirom na krajnju nepredvidivost mogućih budućih šokova, posebno kada je riječ o stanju inflacije, moguće su značajne promjene u krajnjem ishodu makroekonomskih pretpostavki, pa tako i projekcija javnih prihoda.

Srednjoročne projekcije prihoda za period 2024.-2026. godina prate pozitivne makroekonomske prognoze za navedeni period, ali istovremeno zadržavajući određeni nivo opreznosti i konzervativnosti u procjenama.

Kada je riječ o projekcijama prihoda od indirektnih poreza, iste su bazirane na srednjoročnom Planu naplate ukupnih prihoda na Jedinственном računu, preuzetom od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje (OMA) iz aprila 2023. godine. Na osnovu srednjoročnih kretanja krajnje potrošnje izvršena je procjena učešća Federacije BiH u međuentitetskoj raspodjeli, dok je projekcija raspoloživog dijela ovih prihoda za raspodjelu korisnicima Federacije BiH, po godinama, zasnovana i na planu otplate vanjskog duga u periodu 2023-2026. godina.

Svaki neplanirani događaj u 2023. godini, koji se u značajnoj mjeri može odraziti na pretpostavljene iznose javnih prihoda, eventualno će dovesti i do vanrednog revidiranja projekcija prihoda.

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22) je detaljno definisana raspodjela prihoda od indirektnih poreza između Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i direkcije za ceste.

Projekcije prihoda za Bosnu i Hercegovinu u periodu 2023-2026 dostupne su u Tabeli 6. Kako bi se osigurala uporedivost projektiranih i naplaćenih prihoda od indirektnih poreza, projekcije prihoda od indirektnih poreza prikazane su na gotovinskoj osnovi u skladu sa izvještajima UIO o naplati po vrstama prihoda.

Tabela 6. Osnovni scenari, projekcija prihoda od indirektnih poreza (2023-2026)

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM					Projektirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija				2023	2024	2025	2026
	2022	2023	2024	2025	2026				
PDV	5.121,5	5.382,1	5.578,6	5.789,7	5.992,6	5,1%	3,7%	3,8%	3,5%
Akize	1.580,0	1.623,2	1.743,3	1.791,1	1.861,1	2,7%	7,4%	2,7%	3,9%
Carine	431,9	470,3	503,7	539,9	585,8	8,9%	7,1%	7,2%	8,5%
Putarina	627,2	639,7	657,0	676,7	699,0	2,0%	2,7%	3,0%	3,3%
Ostalo	66,1	36,3	36,3	36,3	36,3	-45,1%	0,0%	0,0%	0,0%
UKUPNO	7.826,7	8.151,6	8.518,9	8.833,7	9.174,9	4,2%	4,5%	3,7%	3,9%
Namjenska putarina *)	-392,0	-399,8	-410,6	-422,9	-436,9	2,0%	2,7%	3,0%	3,3%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	7.434,8	7.751,8	8.108,2	8.410,8	8.738,0	4,3%	4,6%	3,7%	3,9%

Izvor: Odjeljenje za makroekononsku analizu BIH, april 2023. godina

U narednim tabelarnim pregledima daju se projekcije indirektnih i direktnih poreza za nivo Tuzlanskog kantona za period 2024-2026. godina dostavljenih od strane Federalnog ministarstva finansija Sarajevo.

Projekcije prihoda sa Jedinstvenog računa trezora za nivo Tuzlanskog kantona u narednom trogodišnjem periodu su slijedeće:

Tabela 7. – Projekcije prihoda sa Jedinstvenog računa za Tuzlanski kanton

Indirektni porezi (KM)	Projekcija 2024	Projekcija 2025	Projekcija 2026
Tuzlanski kanton ukupno (I + II + III)	409.217.797	453.340.698	490.357.289
I Kanton	333.112.804	370.269.053	400.502.601
II Gradovi/općine TK ukupno	60.047.194	65.543.915	70.895.767
III JU Direkcija regionalnih cesta Tuzlanskog kantona	16.057.799	17.527.730	18.958.921

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

Raspodjela prihoda od indirektnih poreza sa Jedinstvenog računa za 2024. godinu za nivo Tuzlanskog kantona očekuje se u iznosu od 409.217.797,00 KM, od čega se na za Kanton odnosi iznos od 333.112.804,00 KM, za gradove/općine iznos od 60.047.194,00 KM i JU Direkciju regionalnih cesta Tuzlanskog kantona iznos od 16.057.799,00 KM.

Porez na dobit preduzeća, izuzev banaka i drugih finansijskih organizacija, predstavlja u cjelosti prihod Kantona, i u narednom trogodišnjem periodu projicira se u sljedećim iznosima:

Tabela 8. – Projekcije prihoda od poreza na dobit

Porez na dobit (KM)	Projekcija 2024	Projekcija 2025	Projekcija 2026
Tuzlanski kanton	82.467.117	85.518.401	89.041.759

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

Projekcije se temelje i na makroekonomskim pretpostavkama, preuzetim od Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) iz marta 2023. godine.

Projekcije prihoda od poreza na dohodak, uključujući zaostale obaveze po osnovu poreza na plaće, za nivo kantona su slijedeće:

Tabela 9. – Projekcije prihoda od poreza na dohodak

Porez na dohodak (KM)	Projekcija 2024.	Projekcija 2025.	Projekcija 2026.
Tuzlanski kanton ukupno (I + II)	131.919.979	150.777.998	172.705.565
I Kanton	80.101.743	91.552.322	104.866.730
II Gradovi/općine TK ukupno	51.818.236	59.225.676	67.838.835

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

3.1 Projekcije prihoda za gradove/općine i vanbudžetske fondove

Raspodjela prihoda od indirektnih poreza sa Jedinstvenog računa za gradove/općine Tuzlanskog kantona očekuje se u sljedećim iznosima za period 2024.-2026. godina:

Tabela 10. – Projekcije prihoda sa Jedinstvenog računa za gradove/općine TK u KM

Gradovi/Općine TK	Projekcija 2024.	Projekcija 2025.	Projekcija 2026.
BANOVIĆI	2.829.385,00	3.088.387,00	3.340.563,00
GRAČANICA	6.282.764,00	6.857.888,00	7.417.855,00
GRADAČAC	5.383.478,00	5.876.282,00	6.356.097,00
KALESIJA	4.557.604,00	4.974.807,00	5.381.014,00
KLADANJ	1.706.807,00	1.863.048,00	2.015.172,00
ČELIĆ	1.397.869,00	1.525.830,00	1.650.418,00
LUKAVAC	5.753.592,00	6.280.276,00	6.793.079,00
SREBRENİK	5.615.947,00	6.130.030,00	6.630.565,00
TUZLA	14.743.389,00	16.092.999,00	17.407.040,00
ŽIVINICE	8.026.277,00	8.761.002,00	9.476.364,00
DOBOJ ISTOK	1.388.693,00	1.515.814,00	1.639.584,00
SAPNA	1.437.633,00	1.569.234,00	1.697.367,00
TEOČAK	923.756,00	1.008.317,00	1.090.649,00
UKUPNO	60.047.194,00	65.543.914,00	70.895.767,00

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

Prihodi od poreza na dohodak na nivou gradova/općina TK za period 2024.-2026. godina projiciraju se kako slijedi:

Tabela 11. – Projekcije poreza na dohodak za općine TK u KM

Gradovi/općine TK	Projekcije 2024.	Projekcije 2025.	Projekcije 2026.
BANOVIĆI	2.848.238,00	3.255.395,00	3.728.825,00
GRAČANICA	4.371.786,00	4.996.735,00	5.723.408,00
GRADAČAC	3.451.062,00	3.944.393,00	4.518.024,00
KALESIJA	2.183.225,00	2.495.318,00	2.858.211,00
KLADANJ	1.531.747,00	1.750.711,00	2.005.316,00
ČELIĆ	842.584,00	963.032,00	1.103.085,00
LUKAVAC	5.343.000,00	6.106.784,00	6.994.890,00
SREBRENİK	2.879.294,00	3.290.890,00	3.769.482,00
TUZLA	19.964.819,00	22.818.799,00	26.137.325,00
ŽIVINICE	5.274.186,00	6.028.133,00	6.904.801,00
DOBOJ ISTOK	1.737.323,00	1.985.674,00	2.274.450,00
SAPNA	743.097,00	849.323,00	972.840,00
TEOČAK	647.875,00	740.489,00	848.178,00
UKUPNO	51.818.236,00	59.225.676,00	67.838.835,00

Prateći također tekuće trendove naplate i makroekonomske prognoze na tržištu rada, očekivani rast broja zaposlenih kao i prosječne plate, te se istovremeno vodeći posebnom oprežnošću prilikom planiranja ovih prihoda, pripremljena je projekcija prihoda od doprinosa za zdravstveno osiguranje i doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti za period 2024-2026. godina.

Projekcije prihoda vanbudžetskih fondova Tuzlanskog kantona, date su u sljedećem tabelarnom pregledu:

Tabela 12. - Projekcije prihoda vanbudžetskih fondova

Prihodi (doprinosi)	Projekcije		
	2024.	2025.	2026.
Zavod zdravstvenog osiguranja TK- doprinos za zdravstveno osiguranje	396.377.367	442.859.815	495.071.531
Služba za zapošljavanje TK doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	35.523.766	40.249.241	45.632.011
UKUPNO:	431.901.133	483.109.056	540.703.542

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

Projekcije prihoda Direkcije regionalnih cesta Tuzlanskog kantona, date su u sljedećem tabelarnom pregledu:

Tabela 13. - Projekcije prihoda

Prihodi	Projekcije		
	2024.	2025.	2026.
Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinstvenog računa	16.057.799	17.527.730	18.958.921
Prihodi od namjenske putarine za finansiranje autocesta i cesta	4.942.272	5.090.324	5.258.838
UKUPNO:	21.000.071	22.618.054	24.217.758

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

Pravilnikom o načinu uplate javnih prihoda budžeta i vanbudžetskih fondova na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 54/20, 55/20-Isp, 63/20, 88/20, 28/21, 56/21, 83/21, 01/22, 34/22, 57/22, 76/22, 93/22, 94/22, 10/23 i 37/23), definisano je da od ukupno doznačenog iznosa prihoda od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinstvenog računa koji pripadaju nadležnim kantonalnim organima za ceste, kantonalni organi za ceste usmjeravaju 42% sredstava na račun općinskih organa, što čini 25% ukupno doznačenih sredstava.

Takođe, definisano je da od ukupno doznačenog iznosa prihoda od putarine u iznosu od 0,25 KM po jednom litru, za izgradnju autocesta i drugih cesta koji pripadaju nadležnim kantonalnim organima za ceste, kantonalni organi za ceste usmjeravaju 42% sredstava na račun općinskih organa, što čini 25% ukupno doznačenih sredstava.

4 PRIHODI I PRIMICI BUDŽETA TUZLANSKOG KANTONA

Projekcije prihoda od indirektnih i direktnih poreza za Budžet Tuzlanskog kantona za period 2024.-2026. godina zasnivaju se na projekcijama dostavljenih od strane Federalnog ministarstva finansija Sarajevo iz mjeseca maja 2023. godine. Projekcije prihoda i primitaka u Budžetu Tuzlanskog kantona u periodu 2024.-2026. godina ilustruje sljedeći pregled:

Tabela 14. – Prihodi, primici i finansiranje Budžeta Tuzlanskog kantona u KM

OPIS	Izvršenje prihoda i primitaka 2022. godina	Izmjene i dopune Budžeta TK za 2023. godinu	Projekcija 2024.	Projekcija 2025.	Projekcija 2026.	Index (2024/2023)	Index (2025/2024)	Index (2026/2025)
UKUPNO PRIHODI, PRIMICI, FINANSIRANJE I PROCJENA PRENESENOG VIŠKA PRIHODA NAD RASHODIMA (I+II+III)	523.725.930,40	605.616.146,00	573.469.869,00	616.408.327,00	661.707.182,00	94,69	107,49	107,35
I UKUPNO BUDŽETSKA SREDSTVA (A+B+C+D)	495.770.796,30	509.135.069,00	515.243.664,00	566.571.776,00	613.396.391,00	101,20	109,96	108,26
A. Poreski prihodi	429.938.387,94	454.894.200,00	495.779.664,00	547.437.776,00	594.509.090,00	108,99	110,42	108,60
1. Prihodi od indirektnih poreza	295.635.128,55	308.013.000,00	333.112.804,00	370.269.053,00	400.502.601,00	108,15	111,15	108,17
2. Porez na dobit preduzeća	77.022.130,17	79.782.000,00	82.467.117,00	85.518.401,00	89.041.759,00	103,37	103,70	104,12
3. Porez na dohodak (uključujući zaostale uplate poreza na plaće)	57.209.789,79	67.037.000,00	80.138.743,00	91.589.322,00	104.903.730,00	119,54	114,29	114,54
4. Domaći porezi na dobra i usluge	44.650,41	40.200,00	43.000,00	43.000,00	43.000,00	106,97	100,00	100,00
5. Prihodi po osnovu zaostalih obaveza i ostali porezi	26.689,02	22.000,00	18.000,00	18.000,00	18.000,00	81,82	100,00	100,00
B. Neporezni prihodi	19.898.703,73	17.989.500,00	18.519.000,00	18.519.000,00	18.519.000,00	102,94	100,00	100,00
1. Prihodi od poduzet. aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih kursnih razlika	1.259.861,69	966.500,00	956.000,00	956.000,00	956.000,00	98,91	100,00	100,00
2. Naknade i takse i prihodi od pružanja javnih usluga	13.130.158,65	11.851.000,00	12.121.000,00	12.121.000,00	12.121.000,00	102,28	100,00	100,00
3. Novčane kazne (neporezne prirode)	5.508.683,39	5.172.000,00	5.442.000,00	5.442.000,00	5.442.000,00	105,22	100,00	100,00
C. Tekući transferi	45.690.356,32	32.251.369,00	0,00	0,00	0,00	0,00	#DIV/0!	#DIV/0!
D. Primici od finansijske imovine i zaduživanja	243.348,31	4.000.000,00	945.000,00	615.000,00	368.301,00	23,63	65,08	59,89
II NAMJENSKA SREDSTVA, GRANTOVI, DONACIJE, PRIMICI I VLASTITI PRIHODI (D+E)	27.955.134,10	63.178.102,00	58.226.205,00	49.836.551,00	48.310.791,00	92,16	85,59	96,94
D. Namjenska sredstva, grantovi, donacije i primici po osnovu namjenskih sredstava	22.486.697,98	47.512.415,00	42.502.670,00	34.113.511,00	32.587.541,00	89,46	80,26	95,53
1. Prihodi po osnovu posebnih propisa	15.524.412,36	36.372.313,00	31.508.849,00	23.690.990,00	22.360.990,00	86,63	75,19	94,39
2. Tekući i kapitalni	6.284.932,51	10.199.396,00	10.337.228,00	9.815.928,00	9.619.958,00	101,35	94,96	98,00

OPIS	Izvršenje prihoda i primitaka 2022. godina	Izmjene i dopune Budžeta TK za 2023. godinu	Projekcija 2024.	Projekcija 2025.	Projekcija 2026.	Index (2024/2023)	Index (2025/2024)	Index (2026/2025)
transferi								
3. Donacije	188.908,99	820.403,00	656.593,00	606.593,00	606.593,00	80,03	92,38	100,00
4. Kapitalni primici	488.444,12	120.303,00	0,00	0,00	0,00	0,00	#DIV/0!	#DIV/0!
E. Prihodi po osnovu vlastite djelatnosti -vlastiti prihodi	5.468.436,12	15.665.687,00	15.723.535,00	15.723.040,00	15.723.250,00	100,37	100,00	100,00
III PROCJENA PRENESENOG VIŠAK PRIHODA NAD RASHODIMA	0,00	33.302.975,00	0,00	0,00	0,00	0,00	#DIV/0!	#DIV/0!

Ukupni prihodi, primici i finansiranje predviđaju se u 2024. godini u iznosu od 573.469.869,00 KM što je više u iznosu od 1,15 miliona KM u odnosu na plan 2023. godine ili za približno 0,20% više, dok u 2025. godini očekuje se povećanje od 42,94 miliona KM ili približno 7,49% više u odnosu na 2024.godinu, te u 2026. godini rast od 45,3 miliona KM ili približno 7,35% veći u odnosu na 2025. godinu.

Ukupni prihodi u dijelu budžetskih sredstava predviđaju se u 2024. godini u iznosu od 515.243.664,00 KM, što je više u iznosu od 6,1 miliona KM u odnosu na 2023. godinu ili za približno 1,20%, dok u 2025. godini očekuje se rast od 51,32 milion KM ili približno 9,96% više u odnosu na 2024. godinu, te u 2026. godini rast od 46,82 miliona KM ili približno 8,26% veći u odnosu na 2025. godinu.

Ukupni prihodi u dijelu namjenskih sredstava, grantova, donacija, primitaka i vlastitih prihoda predviđaju se u 2024. godini u iznosu od 58.226.205,00 KM, što je manje u iznosu od 4,95 miliona KM ili za približno 7,84% manje u odnosu na plan 2023. godinu, u 2025. godini manji u iznosu od 8,39 miliona KM ili za približno 14,41% manji u odnosu na 2024. godinu, te u 2026. godini manji u iznosu od 1,53 miliona KM ili za približno 3,15% manji u odnosu na 2025. godinu.

4.1 Prihodi i primici (budžetska sredstva)

Ukupni poreski prihodi u 2024. godini predviđaju se u iznosu od 495,78 miliona KM, što je za 40,89 miliona KM više u odnosu na iste u Budžetu 2023. godine ili 8,99% više. U 2025. godini ovi prihodi su veći za 10,42 % u odnosu na 2024. godinu, dok će u 2026. godini doći do povećanja istih za 8,60% u odnosu na 2025. godinu.

U strukturi poreskih prihoda prihodi od indirektnih poreza imaju najveći udio. Iskazano nominalno indirektni porezi u 2024. godini će biti veći za 25,10 miliona KM u odnosu na plan 2023. godine, a u 2025. godini veći za 37,16 miliona KM u odnosu na 2024. godinu. U 2026. godini će projicira se da će doći do rasta prihoda od indirektnih poreza u odnosu na 2025. godinu, za 30,23 miliona KM.

Porez na dobit preduzeća će imati tendenciju rasta, i to 3,37% u 2024.godini odnosno za 2,68 miliona KM u odnosu na planirani porez na dobit u 2023.godini. U 2025. godini očekuje se rast poreza na dobit za 3,70% u odnosu na 2024. godinu ili 3,05 miliona KM, dok se u 2026. godini očekuje rast za 4,12% ili 3,52 miliona KM u odnosu na 2025. godinu.

Porez na dohodak, zajedno sa zaostalim uplatama poreza na plaću, se u 2024. godini procjenjuje sa povećanjem od 13,10 miliona KM ili 19,54% u odnosu na planirani u 2023. godini, dok se u 2025. i 2026. godini projiciraju sa porastom od 14,29% i 14,54% u poređenju sa prethodnom godinom.

Neporezni prihodi se u srednjoročnom periodu 2024.-2026. godina planiraju u istim iznosima od 18.519.000,00 KM za svaku godinu, odnosno za 2,94% više u odnosu na plan 2023. godine, odnosno više za 529.500,00 KM.

Primici u Budžetu Tuzlanskog kantona u okviru budžetskih sredstava se u srednjoročnom periodu 2024.-2026. godina planiraju u iznosima od 945.000,00 KM za 2024. godinu, 615.000,00 KM za 2025. godinu i 368.301,23 KM za 2026. godinu, što je manje za 23,63% u 2024. godini u odnosu na plan 2023. godine, 65,08% manje u 2025. godini u odnosu na 2024. godinu, i 59,89% manje u 2026. godini u odnosu na 2025. godinu.

4.2 Namjenska sredstva, grantovi, donacije, vlastiti prihodi i primici po osnovu namjenskih sredstava

Prihodi po ovim osnovama za period 2024-2026. godina su planirani na osnovu zahtjeva budžetskih korisnika dostavljenih za izradu Dokumenta okvirnog budžeta Tuzlanskog kantona za period 2024-2026. godina. Ukupan iznos namjenskih sredstava, grantova, donacija, primitaka i vlastitih prihoda u 2024. godini iznosi 58,23 miliona KM, od čega se na namjenska sredstva, grantove, donacije i primitake po osnovu namjenskih sredstava odnosi 42,50 miliona KM, a iznos od 15,72 miliona KM odnosi se na prihode po osnovu vlastite djelatnosti – vlastite prihode korisnika. U 2025. godini dolazi do značajnijeg pada namjenskih sredstava, grantova, donacija, primitaka i vlastitih prihoda i isti se planiraju u iznosu od 49,84 miliona KM što je za 14,41% manje u odnosu na 2024. godinu. U 2026. ovi prihodi su manji za 1,53 miliona KM odnosno za 3,15% manje u odnosu na plan 2025. godine. Obzirom da se u narednom periodu očekuju dalje aktivnosti na pripremi i izradi Budžeta Tuzlanskog kantona za 2024. godinu, navedni prihodi su svakako podložni izmjenama.

5 RIZICI PO PROJEKCIJE PRIHODA

Obzirom da su rizici po projekcije najvećim dijelom vezani za vanjske faktore (situaciji vezanoj za rat i energetske krizu), neizvjesnost povezana sa projekcijama na visokoj je razini. Razvoj događaja na ukrajinskom ratištu i rješavanje globalnih energetskih problema predstavljaju glavne rizike po načinjene projekcije.

S duge strane, na ostvarenje projekcija utjecat će i unutrašnji faktori vezani za kompleksnu administrativnu organizaciju Federacije BiH, složen sistem donošenja odluka, spor tempo provođenja reformskih mjera isl. Eventualna kašnjenja u provođenju strukturnih reformi mogla bi se negativno odraziti na privredni rast. Također, rizik koji se odnosi na migraciju stanovništva pogotovo aktivnog radnog stanovništva iz Federacije BiH u konačnici bi mogao imati negativan odraz na produktivnost te rezultirati sporijim rastom BDP – a od projektovanog.

Kao rizik po projekcije značajno je navesti i stabilnost u proizvodnji električne energije koji u znatnoj mjeri ovisi o hidrološkim prilikama. Naime, nepovoljne hidrološke prilike mogle bi se loše odraziti na ukupnu proizvodnju električne energije, a samim tim i na fizički obim industrijske proizvodnje, a što bi opet imalo negativan odraz na ostale komponente BDP – a.

Izvršenje raspoloživih prihoda po osnovu indirektnih poreza za budžetske korisnike u Federaciji BiH direktno će ovisiti i o visini otplate vanjskog duga, s obzirom da se ukupan iznos prihoda s Jedinstvenog računa, koji pripada Federaciji BiH, u skladu s članom 21. Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja („Službeni novine BiH“, broj: 44/03) umanjuje za iznos sredstava potrebnih za servisiranje inozemnog duga Federacije BiH.

6 PREDVIĐENE PROMJENE JAVNOG DUGA U SREDNJOROČNOM PERIODU

Vanjski i unutrašnji dug Tuzlanskog kantona regulisan je Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 86/07, 24/09, 44/10), Zakonom o budžetima u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19 i 99/19), Zakonom o trezoru u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 26/16 i 3/20) i Zakonom o izvršavanju Budžeta Tuzlanskog kantona za tekuću godinu.

6.1 Obaveze kantona

Na osnovu podataka iz konsolidiranog godišnjeg obračuna kantona ukupne obaveze kantona na dan 31.12.2022. godine iznose 86.939.205,35 KM, i to:

Kratkoročne obaveze48.148.704,43 KM

Dugoročne obaveze38.790.500,92 KM

Stanje kratkoročnih obaveza na dan 31.12.2022. godine iznosi 48.148.704,43 KM i iste se odnose na :

- obaveze prema pravnim licima		8.388.534,51
- obaveze prema fizičkim licima		907.329,43
- obaveze za korištenje budžetske rezerve		80.323,09
- obaveze za tekuće transfere		9.678.022,75
- obaveze za kapitalne transfere		1.476.081,23
- ostale kratkoročne obaveze		186.969,79
- kratkoročni krediti i zajmovi		157.680,15
- obaveze prema radnicima (plate i naknade zaposlenima)		27.273.763,48

Kratkoročne obaveze se najvećim dijelom odnose na obaveze prema dobavljačima (pravnim i fizičkim licima) za isporučene robe i usluge, obaveze prema dobavljačima iz vlastitih prihoda, obaveze prema udruženjima i neprofitnim organizacijama, obaveze za oblike socijalne zaštite obaveze prema nižim nivoima za tekuće i kapitalne grantove, obaveze za kredite (neplaćeni anuiteti) iz mjeseca decembra, za Projekat izgradnje kanalizacije i vodosnabdijevanja Općine Čelić) i obaveze za plaće i ostale obaveze prema zaposlenim za mjesec decembar 2022. godine (topli obrok, prevoz, otpremnine i pomoći).

Kratkoročne obaveze sa 31.12.2022. godine su veće u odnosu na stanje istih sa 31.12.2021. godine za iznos od 11.418.263,76 KM.

Dugoročne obaveze iskazane u bilansu stanja na dan 31.12.2022. godine iznose 38.790.500,92 KM i odnose se na nedospjele obaveze od inostranog zaduživanja za glavni dug kao slijedi:

Federacija BiH- Fortis banka	Podsporazum broj: 07/1-14-1908/07 od 05.09.2006. Rekonstrukcija Plave bolnice, Anex I broj 07/1-14-8521/15 od 3.4.2015.godine; podugovor o kreditu broj 07/1-11-7873/20 od 10.04.2020 godine	21.723.324,18
Federacija BiH (MMF)	III Stand by aranžman MMF; broj: 07/1-11-7871/20 od 10.04.2020 godine	10.253.215,60
	IV Stand by aranžman MMF; broj: 07/1-11-7872/20 od 10.04.2020 godine	5.461.843,20
Federacija BiH- Kredit WB/IDA	Izrada prostornog plana,i izgradnja postrojenja za pitku vodu na izvorištima Krušik - Općina Kalesija, izvorište Snježnica - Općina Teočak, Općina Živinice	563.717,21
Federacija BiH	Kredit za općinu Čelić-Projekat vodosnabdijevanja i kanalizacije	788.400,73
UKUPNO		38.790.500,92

6.2 Projekcije duga Tuzlanskog kantona nastalog po osnovu zaduživanja za period 2023. – 2026. godinu

Stanje i projekcije javnog duga su od izuzetne važnosti za kreiranje fiskalnih i razvojnih politika. Zaduživanje treba biti na realnim i održivim osnovama da bi se održala stabilnost fiskalnog sistema i osigurao osnovu za razvojne inicijative. Pregled stanja i projekcija javnog duga u ovom dokumentu se temelji na podacima s kojima raspolaže Ministarstvo finansija.

U skladu sa Zakonom o dugu, zaduživanju i jamstvima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj: 86/07, 24/09, 44/10 i 30/16), kantoni se mogu dugoročno zadužiti ukoliko u vrijeme dugoročnoga zaduženja iznos servisiranja duga za ukupan unutarnji i vanjski dug i jamstva koji dopijeva u svakoj narednoj godini uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdana jamstva kantona ne prelazi 10% prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Servisiranje duga Tuzlanskog kantona kantona u 2022. godini za kredite (glavnica) iznosi 1,06% prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini bez primitaka, koji su u 2022. godini iznosili 522,9 miliona KM.

U periodu 2023-2026. godine obaveze za otplate po kreditima (glavnica), prema postojećim otplatnim planovima sa kojima Ministarstvo finansija raspolaže, procjenjuju se u ukupnim iznosima kako slijedi:

Tabela 15. – Obaveze po kreditima

Opis	Plan 2023.	Projekcija 2024.	Projekcija 2025.	Projekcija 2026.
I Ukupno budžetska sredstva (1 do 4):	6.141.400,00	6.140.500,00	6.115.200,00	5.533.100,00
1.Federalno ministarstvo finansija-WB-IDA Projekat urbane infrastrukture i pružanja usluga - dio koji se odnosi na Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša	26.200,00	25.300,00	0,00	0,00
2.Federalno ministarstvo finansija- Aneks 2- reprogram UKC Rekonstrukcija „Plave bolnice” Tuzla od 07.05.2020. godine	3.815.410,00	3.815.410,00	3.815.410,00	3.233.310,00

Opis	Plan 2023.	Projekcija 2024.	Projekcija 2025.	Projekcija 2026.
3.Federalno ministarstvo finansija- reprogram obaveza po osnovu III Stand by aranžmana sa MMF-om od 07.05.2020. godine	1.500.490,00	1.500.490,00	1.500.490,00	1.500.480,00
4.Federalno ministarstvo finansija- reprogram obaveza po osnovu IV Stand by aranžmana sa MMF-om od 07.05.2020. godine	799.300,00	799.300,00	799.300,00	799.300,00
II Ukupno namjenska sredstva	588.000,00	589.122,00	158.589,00	0,00
1.Federalno ministarstvo finansija-WB-IDA Projekat urbane infrastrukture i pružanja usluga – dio koji se odnosi na Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (finansira se iz sredstava vodnih naknada)	273.550,00	273.760,00	0,00	0,00
2. Federalno ministarstvo finansija-Troškovi upravljanja kreditom-Projekat izgradnje kanalizacije i vodosnabdijevanja općine Čelić (finansira se sa potrošačkih mjesta 11010018,14010003, 18010001)	314.450,00	315.362,00	158.589,00	0,00
UKUPNO (I + II):	5.634.892,00	6.774.760,00	6.743.360,00	6.275.200,00

Najveći dio obaveza po osnovu kredita odnosi se na reprogramiranje obaveze iz ranijeg perioda.

Skupština Tuzlanskog kantona je donijela Odluku o davanju saglasnosti za zaključivanje Ugovora o reprogramu obaveza po osnovu III Stand by aranžmana sa MMF-om. Navedenim Ugovorom od 07.05.2020. godine, utvrđuje se obaveze i uslovi pod kojima će se izvršiti Reprogram obaveza Kantona po osnovu III Stand by aranžmana sa MMF-om. Zajmodavac (Federacija Bosne i Hercegovine) će izvršiti Reprogram obaveza kredita MMF-a po III SBA u ukupnom iznosu dugujuće glavnice od 12.754.000,00 KM, a Zajmoprimac (Tuzlanski kanton) se obavezao platiti ugovorenu kamatu, naknadu i troškove, te vratiti cjelokupan iznos Kredita, pod uslovima, u vrijeme i na način kako je utvrđeno ovim Ugovorom. Takođe Skupština Tuzlanskog kantona je donijela Odluku o davanju saglasnosti za zaključivanje Ugovora o reprogramu obaveza po osnovu IV Stand by aranžmana sa MMF-om. Navedenim Ugovorom od 07.05.2020. godine, utvrđuje se obaveze i uslovi pod kojima će se izvršiti Reprogram obaveza Kantona po osnovu IV Stand by aranžmana sa MMF-om. Zajmodavac (Federacija Bosne i Hercegovine) će izvršiti Reprogram obaveza kredita MMF-a po IV SBA u ukupnom iznosu dugujuće glavnice od 6.794.000,00 KM, a Zajmoprimac (Tuzlanski kanton) se obavezao platiti ugovorenu kamatu, naknadu i troškove, te vratiti cjelokupan iznos Kredita, pod uslovima, u vrijeme i na način kako je utvrđeno ovim Ugovorom.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2024.- 2026. godina u skladu su sa Zakonom o budžetima u FBiH i predstavljaju osnovu za izradu Budžeta Tuzlanskog kantona. Cilj dokumenta je da predloži smjernice ekonomske i fiskalne politike, te definiše okvir prihoda i gornju granicu rashoda za period 2024.-2026. godina.

Ove Smjernice ekonomske i fiskalne politike obavezujuće su kod izrade budžeta gradova/općina Tuzlanskog kantona i finansijskih planova vanbudžetskih fondova za 2024. godinu, kao i kod projekcija za 2025. i 2026. godinu.

7 STRATEŠKI CILJEVI VLADE TUZLANSKOG KANTONA

Vlada Tuzlanskog kantona je usvajanjem Strategije razvoja Tuzlanskog kantona za period 2021.-2027. godina definisala i uskladila razvojne pravce i prioritete Tuzlanskog kantona sa ključnim nacionalnim i međunarodnim razvojnim dokumentima. U tom smislu definisana su sljedeća strateška i dugoročna opredjeljenja Tuzlanskog kantona, odnosno **strateški fokusi**:

1. Održiv ekonomski razvoj na pravcu zelene tranzicije i digitalne transformacije
2. Razvoj inkluzivnog, prosperitetnog i modernog društvenog sektora
3. Resursno efikasan i održiv infrastrukturni i prostorni razvoj u funkciji zaštite okoliša
4. Efikasna javna administracija u funkciji unapređenja kvaliteta života građana i privlačenja investicija u svim aspektima razvoja
5. Digitalizacija ekonomije i javnih usluga

Vizija razvoja Tuzlanskog kantona predstavlja težnju, dugoročnu namjeru, pravac djelovanja i poželjno stanje u budućnosti te je predstavljena kao: „Tuzlanski kanton - otvorena, ekonomski atraktivna i društveno dinamična evropska regija, koja na prepoznatljiv način osigurava spoj industrijske tradicije, održivog razvoja i kvalitete života, poštovanja ljudskih prava i rodne ravnopravnosti stanovništva koje u njemu boravi, radi i investira.“ Ostvarenje ove razvojne vizije realizovat će se kroz tri strateška cilja, razrađena u 12 prioriteta i 48 mjera. **Strateški ciljevi Tuzlanskog kantona** su usklađeni sa Strategijom razvoja Federacije BiH i Okvirom za ciljeve održivog razvoja u BiH, kojim se utvrđuju zajednički podciljevi i indikatori za sve nivoe vlasti u BiH i usmjerava buduću proces strateškog planiranja te su definisani kao:

1. **Dinamičan i održiv ekonomski razvoj u povoljnom poslovnom okruženju**
2. **Razvijen inkluzivni i prosperitetni društveni sektor sa jednakim pravima za sve građane**
3. **Resursno efikasan i održiv infrastrukturni razvoj**

Shodno tome, u sektoru **ekonomskog razvoja**, okosnicu predstavljaju strateški prioriteti koji obuhvataju digitalizaciju i principe zelene ekonomije koji će se protezati kroz aktivnosti unutar prioriternih područja uključujući, industriju, rudarstvo, sektor malih i srednjih preduzeća i obrta, poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo i turizam. Također, djelotvorna, otvorena i odgovorna javna uprava biti će u funkciji unapređenja poslovnog ambijenta i pružanja podrške bržem ekonomskom razvoju. U okviru drugog strateškog cilja, fokus strateških prioriteta je stavljen na **društveni razvoj** koji nastoji graditi društvo jednakih mogućnosti, jača društvenu koheziju i solidarnost, osigurava bolju socijalnu uključenost, brigu i zaštitu svih stanovnika te potiče rodnu ravnopravnost bez diskriminacije. Kroz aktivnosti na unapređenju oblasti obrazovanja i nauke, zdravstvene i socijalne zaštite, sporta, kulture i položaja mladih te unapređenju sigurnosti na Kantonu, doprinijeti će se razvijenom, inkluzivnom i prosperitetnom društvenom sektoru sa jednakim pravima za sve građane koji u njemu žive i borave.

Kada je u pitanju **održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima**, u primarne pravce djelovanja u okviru strateških prioriteta je uvršteno unapređenje zaštite okoliša i planskog korištenja prirodnih resursa i prostora, povećanje energijske efikasnosti te modernizacija saobraćajne i komunalne infrastrukture, što je u konačnici u funkciji osiguranja resursno efikasnog i održivog infrastrukturnog razvoja Tuzlanskog kantona. Kako bi se osigurala realizacija navedenih **strateških prioriteta**, Vlada Tuzlanskog kantona će u periodu od 2024.-2026. godine kroz izradu trogodišnjih i godišnjih planova rada kantonalnih organa uprave, definisati primarne fokuse djelovanja u cilju implementacije **strateških mjera** definisanih u okviru ekonomskog i društvenog sektora, razvoja infrastrukture i zaštite okoliša.

Shodno svemu navedenom, u periodu od 2024.-2026. godine će se u oblasti **ekonomskog razvoja** aktivno raditi na implementaciji strateških mjera koje će se odnositi na pružanje podrške razvoju industrije i rudarstva, unapređenju poslovanja privrednih subjekata, razvoju poslovne infrastrukture, novim investicijama putem primjene modela javno-privatnog partnerstva te unapređenju zapošljavanja, zaštitu i uređenje poljoprivrednog zemljišta, podršku poljoprivrednim proizvođačim, uspostavljanje ekonomski održivog i ekološki prihvatljivog upravljanja šumama, održivog ruralnog razvoja, inoviranju postojećih i razvoj novih sadržaja turističke ponude, turističke infrastrukture i poticanje investicija u turizmu te promociju i brendiranje Tuzlanskog kantona. Unaprjeđivati će se transparentnost u upravljanju javnim finansijama, povećavati efikasnost pravosudnog sistema, razvijati efikasan sistem prevencije i borbe protiv korupcije, te realizovati horizontalna i vertikalna koordinacija postupanja u procesima upravljanja integriranim razvojem.

U oblasti **društvenog razvoja**, programi i aktivnosti će proizlaziti iz strateških mjera koje se odnose na izgradnju i proširivanje kapaciteta javnih predškolskih ustanova, poboljšanje kvaliteta osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja, digitalizaciju i informatizaciju osnovnog i srednjeg i visokog obrazovanja, unapređenje prostornih kapaciteta Univerziteta u Tuzli, naučno-istraživačkog rada te sistema obrazovanja odraslih i cjeloživotnog učenja. Radit će se na jačanju kapaciteta zdravstvenih ustanova, prevenciji i suzbijanju zaraznih i drugih bolesti, informatizaciji i digitalizaciji sistema zdravstvene zaštite, podržati će se socijalna uključenost marginaliziranih grupa i bolja ciljanost socijalne zaštite te jačanje socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i pronatalitetnih mjera i politika. Unaprijedit će se saradnja javnog i nevladinog sektora, jačati institucionalni kapaciteti u području implementacije politike prema mladima, unaprijediti status boračke populacije, kao i uslova za razvoj i bavljenje sportom, sistema rada sportskih organizacija i uslova za kulturno-historijski razvoj. Nastaviti će se jačati kapaciteti općina i gradova za pružanje odgovora na prirodne i druge nesreće te ublažavanje i otklanjanje direktnih posljedica prirodnih i drugih nesreća te unaprijediti stanje lične i imovinske sigurnosti te zaštite ljudskih prava.

I u konačnici, **razvoju infrastrukture i zaštiti okoliša** će se doprinijeti implementacijom strateških mjera vezanih za izradu planske dokumentacije i informacionih sistema za efikasno korištenje prostora i za zaštitu okoliša, uspostavu funkcionalnog sistema upravljanja

otpadom i proširenje postojećeg sistema monitoringa zraka, izgradnju nove i modernizaciju postojeće vodne infrastrukture, poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i mjera energijske efikasnosti u javnim objektima, unapređenje energijske efikasnosti stambenog i saobraćajnog sektora te proširenje mreže snabdijevanja toplotnom energijom u daljinskom sistemu grijanja. Pružati će se podrška izgradnji mreže autocesta/brzih cesta, mreže regionalnih cesta na području i raditi na jačanju infrastrukture zračnog saobraćaja.

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
V L A D A

Broj: 02/1-11-12942/23
Tuzla, 30.05.2023. godine

PREMIJER KANTONA

Irfan Halilagić